

Πολυπολιτισμικότητα

Μετανάστευση στην Ελλάδα

Γιάνα Προφύρη *

* **Ιστορικός / Σύμβουλο στο Κέντρο Έρευνας για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.).**

Ως τα μέσα περίπου της δεκαετίας του 1970, η Ελλάδα αποτελούσε παραδοσιακά μια χώρα αποστολής μεταναστών/μεταναστριών, εξαιτίας πολιτικών και οικονομικών λόγων.

Προς τα τέλη της ίδιας δεκαετίας ωστόσο, λόγω της σταθεροποίησης και σταδιακής βελτίωσης της πολιτικής – οικονομικής κατάστασης, όλο και λιγότεροι/ες Έλληνες και Ελληνίδες μεταναστεύουν στο εξωτερικό. Αντίθετα, μάλιστα, πολλοί/ες Έλληνες/ίδες μετανάστες/τριες επιστρέφουν στην Ελλάδα. Είναι οι λεγόμενοι/ες **παλινοστούντες**.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και κυρίως κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, λόγω ραγδαίων οικονομικο-κοινωνικών και πολιτικών αλλαγών, που συνέβησαν σε γειτονικές χώρες (περιοχή των Βαλκανίων και κράτη της πρώην Ε.Σ.Σ.Δ), η Ελλάδα μετατρέπεται από παραδοσιακή **χώρα αποστολής** σε **χώρα υποδοχής** μεταναστών/ μεταναστριών.

Οι κυριότερες χώρες, από τις οποίες προέρχονται οι μετανάστες και οι μετανάστριες, που ζουν στην Ελλάδα, είναι οι: Αλβανία, Βουλγαρία, Γεωργία και Ρουμανία.

Σχετικά με τον αριθμό των μεταναστών/τριών που ζουν στην Ελλάδα, σύμφωνα με την τελευταία επίσημη απογραφή του ελληνικού πληθυσμού που έγινε το 2001 από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας, βρέθηκε, ότι είναι

762.191, αποτελώντας το **7%** του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Ωστόσο, αν υπολογίσουμε και τους/τις μετανάστες/μετανάστριες, που δεν έχουν ακόμα χαρτιά (μη εγγεγραμμένοι/ες), τότε ο αριθμός τους ανεβαίνει, **ξεπερνώντας το 1.000.000**. Σύμφωνα μάλιστα με έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκτιμάται, ότι ο αριθμός τους φτάνει το **1.070.000**, αποτελώντας το 10% περίπου του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Η Ελλάδα, ως χώρα υποδοχής μεταναστευτικού πληθυσμού, παρουσιάζει δύο σημαντικές ιδι-

απο το βιβλίο "Fossils Tell of Long Age"

αιτερότητες:

- Αναλογικά με τον πληθυσμό της, έχει τους/τις περισσότερους/ες μετανάστες/τριες από κάθε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Είναι η μοναδική χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που έχει τόσο μεγάλο αριθμό μεταναστευτικού πληθυσμού από μία μόνο εθνικότητα: πάνω από τους μισούς/ες μετανάστες/μετανάστριες (άνω του 56%), που βρίσκονται στη χώρα μας, είναι από την Αλβανία.

Η έλλειψη παράδοσης, ως προς την υποδοχή μεταναστευτικού πληθυσμού, η ξαφνική εισροή μεγάλου κύματος μεταναστών/τριών, που βρήκε την Ελλάδα απροετοίμαστη και η συνέχιση της έλλειψης εφαρμογής μιας πιο λειτουργικής και οργανωμένης μεταναστευτικής πολιτικής, σε συνδυασμό με την έλλειψη σωστής ενημέρωσης, γεννούν την ξеноφοβία και καλλιεργούν πρόσφορο έδαφος για την εκδήλωση φαινομένων ρατσισμού.

Μέσα σ'όλα αυτά, λόγω της παλιννόστησης και της μετανάστευσης, μια σημαντική αλλαγή έχει συντελεστεί και στη δημογραφική σύνθεση πολλών σχολείων και περιοχών. Εκτιμάται, ότι τα παιδιά που ανήκουν στις πληθυσμιακές ομάδες των μεταναστών/τριών, προσφύγων/αιτούντων άσυλο και παλιννοστούντων, **ξεπερνούν το 10% του συνολικού μαθητικού πληθυσμού**, προσδίδοντας μια διαφορετική – πολυπολιτισμική πλέον εικόνα στο «ελληνικό» σχολείο.

Συγκεκριμένα υπολογίζεται, πως οι αλλοδαποί/ες και παλιννοστούντες μαθητές/τριες αποτελούν το **7,8%** του συνολικού μαθητικού πληθυσμού στα νηπιαγωγεία, ενώ για τα δημοτικά σχολεία το ποσοστό αυτό αγγίζει το **11,9%**.

Ο μεγαλύτερος αριθμός αλλοδαπών μαθητών και μαθητριών, ακολουθώντας τη γενικότερη

τάση, είναι από την Αλβανία.

Λαμβάνοντας υπόψιν τα παραπάνω στοιχεία, αντιλαμβανόμαστε, ότι το ζήτημα των **μεταναστών/τριών της 2ης γενιάς** αποτελεί πλέον και για την Ελλάδα μια από τις σημαντικότερες πτυχές, ως προς τη διαχείριση του φαινομένου της μετανάστευσης.

Η εισαγωγή της διαπολιτισμικής διάστασης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα διαφαίνεται πλέον επιτακτική και απαιτεί μια συνεχή και συστηματική προσπάθεια, ενταγμένη στο πλαίσιο της γενικότερης εκπαιδευτικής πολιτικής για τον εκσυγχρονισμό και την ποιοτική αναβάθμιση της ελληνικής εκπαίδευσης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα προς την κατεύθυνση αυτή αποτελεί η προσπάθεια του

Πανεπιστημίου Αθηνών, το οποίο έχει

προβεί από το 1997 μέχρι σήμερα στην ανάπτυξη και εφαρμογή ενός **Προγράμματος** για την «**Εκπαίδευση των Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών/τριών**». Κύριος άξονας του συγκεκριμένου Προγράμματος είναι η δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων, που διασφαλίζουν σε όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες ίσες ευκαιρίες πρόσβασης, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, σε μια κοινωνία, της οποίας ο πολυπολιτισμικός χαρακτήρας γίνεται ολοένα και πιο έντονος.

Η δημιουργία και εφαρμογή παρεμβατικών μέτρων, όπως: 1) η κλιμακούμενη γλωσσική και μαθησιακή υποστήριξη με έναν πρώτο κύκλο σε αρχάριους/ες μαθητές/τριες για την εντακτική διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και με ένα δεύτερο κύκλο για την υποστήριξη των μαθητών/τριών, που ήδη παρακολουθούν τα μαθήματα της ηλικιακής τάξης, ο οποίος αφορά στην ψυχοκοινωνική τους υποστήριξη και στην ανάπτυξη δικτύων για την προώθηση των σχέσεων

...
Η συνέχιση της έλλειψης εφαρμογής μιας πιο λειτουργικής και οργανωμένης μεταναστευτικής πολιτικής, σε συνδυασμό με την έλλειψη σωστής ενημέρωσης γεννούν την ξеноφοβία και καλλιεργούν πρόσφορο έδαφος για την εκδήλωση φαινομένων ρατσισμού.

ανάμεσα στο σχολείο, την οικογένεια και την κοινότητα, 2) όπως και η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών, του μαθητικού πληθυσμού και των γονέων αναφορικά με τις αρχές που πρέπει να διέπουν μια πολυπολιτισμική κοινωνία, 3) καθώς και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και των στελεχών της εκπαίδευσης σε θέματα σχετικά με τις θεωρητικές και πρακτικές διαστάσεις της διαπολιτισμικής προσέγγισης στο εκπαιδευτικό έργο, αποτελούν τα επιμέρους στάδια της συγκεκριμένης διαδικασίας και θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως «καλές πρακτικές» για τη χάραξη και περαιτέρω ανάπτυξη σχετικών εκπαιδευτικών πολιτικών.

Στο πλαίσιο των καινοτόμων δράσεων του Προγράμματος **«Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο για την Α/θμια εκπαίδευση»**, το Πανεπιστήμιο Αθηνών και ειδικότερα το Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής, διοργάνωσε σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες μια ημερίδα, πραγματοποιήθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 2007, για Στελέχη της Εκπαίδευσης και εκπαιδευτικούς με θέμα **«Πρόσφυγες: Οι Κυνηγημένοι Πολίτες του Κόσμου»**. Στόχος της ημερίδας ήταν η ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και πληροφόρηση των στελεχών εκπαίδευσης.

Στα πλαίσια του ίδιου Προγράμματος (**«Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο για την Α/θμια εκπαίδευση»**) διοργάνωσε επίσης στις 24 Μαΐου 2008 ημερίδα με θέμα **«Δημιουργικότητα στην πολυπολιτισμική τάξη μέσα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης»** (περισσότερες πληροφορίες για τις ημερίδες και γενικότερα για τα Προγράμματα που πραγματοποιούνται, αναφέρονται αναλυτικά στις ιστοσελίδες του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Κέντρου Διαπολιτισμικής Αγωγής - www.keda.gr).

Τέλος, δεδομένου ότι ο σεβασμός της ετερότητας αποτελεί μια καθολική αρχή και η διαχείριση πολυπολιτισμικού περιβάλλοντος συνιστά

ένα θέμα, που αφορά στην Ελλάδα από πολύ παλιότερα, αν και σε μικρότερο βαθμό σε σχέση με τις δύο τελευταίες δεκαετίες, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασε η διημερίδας με θέμα **«Πολιτισμική ετερότητα και ανθρώπινα δικαιώματα. Με αφετηρία την παρέμβαση στην εκπαίδευση της μειονότητας στη Θράκη»**, που πραγματοποιήθηκε στις 23-24 Μαΐου 2008, στο Κεντρικό κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών.

